

18.12.2009, päivitetty 15.3.2011

**VIESTINTÄVIRASTON KUSTANNUSLASKENTAJÄRJESTELMIEN TARKASTUKSISTA
ANTAMAN MÄÄRÄYKSEN (56 A/2009 M) PERUSTELUMUISTIO**

1. LAINSÄÄDÄNTÖ

Viestintävirasto voi viestintämarkkinalain (393/2003) 18 §:n mukaisella päätöksellä asettaa huomattavan markkinavoiman yritykselle velvollisuuden käyttää viestintämarkkinalain 87 §:n mukaista kustannuslaskentajärjestelmää, jos se on tarpeen tukkumarkkinoita tai vähittäismarkkinoita koskevan hinnoittelun valvomiseksi.

Teleyrityksellä, jolle on asetettu velvollisuus käyttää kustannuslaskentajärjestelmää, on velvollisuus valita tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu tilintarkastaja tarkastamaan teleyrityksen kustannuslaskentajärjestelmä teleyrityksen tilintarkastuksen yhteydessä. Tilintarkastajan on laadittava tarkastuksesta kertomus, joka on toimitettava Viestintävirastolle.

Viestintämarkkinalain 88 §:n mukaan Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja ja aineistoa tilintarkastajan kertomuksen tulee sisältää. Viestintäviraston määräykset voivat koskea yleisiä tietoja tarkastettavasta teleyrityksestä ja tarkastuksen suorittamistapaa, tarkastusvelvollisuuden kohteena olevaa aineistoa sekä kriteerejä, joilla voidaan todeta, vastaako teleyrityksen toiminta sille asetettuja velvoitteita. Määräykset voivat lisäksi koskea tilintarkastajan kertomuksen liitteiden toimitettavaa aineistoa.

Teleyrityksen on viestintämarkkinalain 88 §:n mukaisesti toimitettava tilintarkastajan laatima kertomus Viestintävirastolle teleyrityksen tilikauden päättymistä seuraavan elokuun loppuun mennessä. Viestintäviraston on julkaistava vuosittain kertomus siitä, miten kustannuslaskentajärjestelmiä noudatetaan teleyrityksissä.

2. MÄÄRÄYKSEN PERUSTELUT

2.1. MÄÄRÄYKSEN KESKEISET MUUTOKSET

Määräyksellä kumotaan Viestintäviraston 1. päivänä syyskuuta 2007 antama samanniminen määräys (Viestintävirasto 56/2007 M). Määräys 56/2009 M ei sisällöllisesti eroa kumotun määräyksen sisällöstä, mutta sen rakennetta on selkiytetty siten, että määräys sisältää nyt omat säännöksensä toisaalta kustannuslaskentajärjestelmän tarkastuksessa läpikäytävistä asioista ja toisaalta tarkastuskertomuksen sisällöstä.

Määräyksen 56/2009 M ja tämän perustelumuistion myötä Viestintävirasto poistaa tarpeettomina 1.9.2007 antamansa ohjeet kustannuslaskentajärjestelmän tarkastuksesta (721/9314/2007).

18.12.2009, päivitetty 15.3.2011

2.2. MÄÄRÄYKSEN SÄÄNNÖSKOHTAISET MUUTOKSET

1 § Soveltamisala

Määräystä sovelletaan kustannuslaskentajärjestelmän tarkastuksiin niissä teleyrityksissä, joille Viestintävirasto on viestintämarkkinalain 18 §:n mukaisella huomattavan markkinavoiman päätöksellä asettanut velvollisuuden käyttää viestintämarkkinalain 87 §:n mukaista kustannuslaskentajärjestelmää.

2 § Kustannuslaskentajärjestelmän tarkastaminen

Pykälässä on lueteltu ne asiat, jotka tilintarkastajan tulee vähintään käydä läpi kustannuslaskentajärjestelmän tarkastuksen yhteydessä. Tarkastuksessa tulee arvioida:

1) Antaako teleyrityksen kustannuslaskentajärjestelmän kuvaus oikean ja riittävän kuvan teleyrityksen käyttämästä kustannuslaskentajärjestelmästä ja sen yhteydestä hinnoittelulaskentaan.

Oikealla ja riittävällä kuvalla tarkoitetaan sitä, että kustannuslaskentajärjestelmän kuvauksen perusteella tulee muodostua todenmukainen kuva siitä, miten yrityksen kustannukset on jaettu vaihe vaiheelta kirjanpitoon kirjatuista tapahtumista ja muista taustatiedoista alkaen siten, että lopulta on päädytty yksittäisen säännellyn tuotteen kustannuksiin. Muita taustatietoja ovat mm. volyymitiedot, verkkokomponenttien määrät, poistajat, poistojen ja sitoutuneelle pääomalle laskettavan tuoton määrittämisessä käytettävän verkon arvo sekä sitoutuneen pääoman tuotto prosentti.

2) Onko kustannuslaskenta toteutettu Viestintäviraston määräyksen 55 A/2009 M mukaisesti.

Teleyrityksen tulee toteuttaa kustannuslaskenta Viestintäviraston teleyritysten kustannuslaskentajärjestelmistä ja järjestelmien kuvauksista antaman määräyksen mukaisesti. Tilintarkastajan tulee tarkastuksessa arvioida, onko teleyrityksen kustannuslaskenta toteutettu määräyksen edellyttämällä tavalla.

3) Onko teleyrityksen kustannuslaskentajärjestelmän ja säänneltyjen tuotteiden hinnoittelun välillä selkeä yhteys.

Säänneltyjen tuotteiden hintojen tulee perustua hinnoittelulaskelmiin. Tuotteen hinnaston mukaisen hinnan ja hinnoittelulaskelman välillä on oltava selkeä yhteys. Hinnoittelulaskelmien tulee perustua yrityksen kustannuslaskentajärjestelmän tuottamiin kustannustietoihin. Kustannuslaskentajärjestelmän tulee mahdollistaa hinnoittelulaskelmien tekeminen paitsi jo päättyneen tilikauden osalta, myös keskeneräisen tilikauden osalta. Hinnoittelulaskelmat eivät ole sidottuja ainoastaan menneeseen tai kuluvaan tilikauteen, vaan ne voivat osittain perustua myös arvioihin tulevasta kehityksestä kuten esimerkiksi volyyymiennusteisiin.

4) Ovatko säänneltyjen tuotteiden hinnoittelulaskelmat johdettu kustannuslaskentajärjestelmästä.

Teleyrityksen, jolle on asetettu kustannussuuntautuneen hinnoittelun velvoite, on ennen säänneltyjen tuotteiden hintojen asettamista tai muutta-

18.12.2009, päivitetty 15.3.2011

mista laadittava tuotekohtaiset hinnoittelulaskelmat. Viestintävirasto ke-
rää vuosittain hinnoittelulaskelmien yhteenvedot Viestintäviraston teleyri-
tysten kustannuslaskentajärjestelmistä ja järjestelmien kuvauksista an-
taman määräyksen (55 A/2009 M) perustelumiston liitteissä esitettyjen
mallien mukaisesti. Matkaviestinverkkoon laskevan liikenteen maksun
hinnoittelulaskelma toimitetaan virastolle erillisenä laskelmana.

Tilintarkastajan tehtävä on varmentaa, että hinnoittelulaskelmassa esite-
tyt kustannukset muodostuvat yrityksen kustannuslaskentatiedoista. Ti-
lintarkastajalta ei kuitenkaan edellytetä kannanottoa säänneltyjen tuot-
teiden hinnoittelun lainmukaisuudesta tai kustannussuuntautuneisuudes-
ta. Tilintarkastajan tulee ottaa kantaa kustannuslaskentajärjestelmän
tuottaman kustannustiedon ja hinnoittelun välisen yhteyden olemassa-
oloon.

5) Minkä säänneltyjen tuotteiden osalta hinnoittelulaskelmien ja hintojen
välinen yhteys on olemassa.

Pykälässä tarkoitettuja keskeisiä säänneltyjä tuotteita, joille Viestintävi-
rasto on huomattavan markkinavoiman päätöksissä asettanut kustannus-
suuntautuneen hinnoittelun velvoitteita ja joiden osalta tilintarkastajan
tulee käydä hinnoittelulaskelmat läpi, ovat laskeva liikenne matkaviestin-
verkkoon, laskeva liikenne kiinteään puhelinverkkoon, tilaajayhteyden
vuokra sekä tilaajayhteyden ja rinnakkaisyhteyden kytkentä. Rinnakkais-
yhteyden vuokran tulee viestintämarkkinalain 24 §:n mukaisesti olla
enintään puolet yrityksen vastaavasta tilaajayhteydestä perimästä mak-
susta, ellei yritys osoita että kustannukset ovat tätä korkeammat. Tilin-
tarkastajan tulee käydä läpi myös rinnakkaisyhteyden vuokran hinnoitte-
laskelma, jos rinnakkaisyhteydestä peritty hinta on yli puolet yrityksen
vastaavasta tilaajayhteydestä perimästä maksusta. Digitaalisten televisio-
lähetyspalvelujen markkinoilla vastaavat tuotteet ovat radiomaston an-
tennipaikan vuokraus sekä kanavanipun koostamis-, siirto- ja lähetin-
verkkopalvelut. Keskeiset säännellyt tuotteet voivat muuttua markkina-
ja sääntelytilanteen muuttuessa.

6) Minkälaiseen menettelyyn säänneltyjen tuotteiden hinnoittelu perus-
tuu, mikäli yhteyttä ei ole voitu havaita.

Mikäli teleyritys ei ole asettanut säännellyn tuotteen hintaa hinnoittelul-
askelman perusteella tai mikäli hinnoittelulaskelman osoittama yksikkö-
kustannus poikkeaa selvästi säännellyn tuotteen hinnasta, tilintarkastajan
tulee selvittää, millä perusteella yritys on määritellyt tuotteen hinnan se-
kä esittää perusteet tarkastuskertomuksessa.

7) Mihin tietolähteisiin laskelmissa esitetyt numerotiedot (tekniset ja ta-
loudelliset erät) perustuvat.

Tarkastuskertomuksesta tulee ilmetä tiedot teknisen ja taloudellisen nu-
meroaineiston tietolähteistä. Tyypillisesti säänneltyjen tuotteiden hinnoit-
telulaskelmissa käytetään erilaisia teknisiä tietoja tuotteesta riippuen (ku-
ten parikaapelikilometrejä tai puheluminuutteja/-kappaleita). Lisäksi las-
kelmista ilmenevät tuotteelle kohdistetut välittömät ja välilliset kustan-
nukset, tuotto sitoutuneelle pääomalle sekä lasketut poistot.

18.12.2009, päivitetty 15.3.2011

8) Vastaavatko välillisten erien osalta sovelletut kohdennusperiaatteet kustannuslaskentajärjestelmässä kuvattuja periaatteita.

Teleyrityksen valitseman tilintarkastajan tulee varmentaa, että teleyrityksen kustannuslaskentajärjestelmän kuvaus antaa oikean ja riittävän kuvan teleyrityksen käyttämistä välillisten erien kohdennusperiaatteista.

3 § Tarkastuksesta laadittavan tarkastuskertomuksen sisältö ja liitteet

Pykälässä on määräykset tilintarkastajan laatiman tarkastuskertomuksen sisällöllisistä vähimmäisvaatimuksista. Tarkastuskertomuksesta tulee käydä ilmi ainakin määräyksen 2 §:ssä mainitut asiat. Tarkastuskertomuksessa tulee lisäksi olla luettelo niistä säännellyistä tuotteista, joihin tarkastustoimenpiteet ovat kohdistuneet sekä tilintarkastajan havainnot ja tarkastuksen aikana esiin tulleet puutteet eritellysti.

Pykälän toisessa momentissa määrätään siitä, mitä yleistietoja tarkastuskertomuksen tulee sisältää. Yleistiedot ovat tarpeellisia tietoja tarkastuskohteen yksilöimiseksi ja tarkastuskertomusten vertailtavuuden mahdollistamiseksi. Tarkastuskertomuksen suorittamistavalla tarkoitetaan sitä, että kertomuksesta tulee käydä ilmi, millä menetelmillä ja missä laajuudessa tarkastus on toteutettu.

Hinnoittelulaskelmat eivät ole sidottuja tiettyyn tilikauteen. Teleyritys esittää hinnoittelulaskelmassa säännellylle tuotteelle kohdistuvat kustannukset, joiden perusteella säännellyn tuotteen hinta on asetettu. Tilintarkastajan suorittama tarkastus kohdistuu teleyrityksen tilintarkastajalle esittämiin hinnoittelulaskelmiin sekä siihen, ovatko hinnoittelulaskelmien tiedot johdettavissa kustannuslaskentajärjestelmästä. Tilintarkastajan tulee tarkastuksessa arvioida, onko yrityksen esittämän hinnoittelulaskelman ja tarkastushetkellä voimassa olevan hinnan välillä yhteyttä.

Tilintarkastajan tulee ottaa tarkastuksessa huomioon myös ne olennaiset muutokset, jotka ovat tapahtuneet tarkastuksen kohteena olevan kauden jälkeen. Olennaisia muutoksia ovat esimerkiksi tarkastuksen kohteena oleviin tietojärjestelmiin tai kustannus- ja hinnoittelulaskentaan tulossa olevat tai jo tapahtuneet muutokset, jotka antavat tarkastuskertomuksessa esitetystä yrityksen toimintatavasta uutta tietoa.

Määräyksen perusteella teleyrityksen tulee toimittaa Viestintävirastolle keskeisten säänneltyjen tuotteiden hinnoittelulaskelmien yhteenvedot tarkastuskertomuksen liitteenä. Viestintävirasto kerää vuosittain hinnoittelulaskelmien yhteenvedot Viestintäviraston teleyritysten kustannuslaskentajärjestelmistä ja järjestelmien kuvauksista antaman määräyksen (55 A/2009 M) perustelumuistion liitteissä esitettyjen mallien mukaisesti. Matkaviestinverkkoon laskevan liikenteen maksun hinnoittelulaskelma toimitetaan virastolle erillisenä laskelmana.

Viestintävirasto toimittaa teleyrityksille hinnoittelulaskelmien yhteenvedomallit sähköisessä muodossa etukäteen hinnoittelulaskelmien laatimista varten. Teleyritys toimittaa tarkastuskertomuksen ja hinnoittelulaskelmien yhteenvedot Viestintävirastolle mahdollisimman pian kustannuslaskentajärjestelmän tarkastuksen päätyttyä, kuitenkin viimeistään tilikauden päättymistä seuraavan elokuun loppuun mennessä.

Viestintävirasto julkaisee vuosittain kertomuksen siitä, miten kustannuslaskentajärjestelmiä noudatetaan teleyrityksissä. Viestintäviraston laati-

18.12.2009, päivitetty 15.3.2011

ma kertomus kustannuslaskentajärjestelmien noudattamisesta teleyrityksissä on julkinen asiakirja.

Viestintävirasto käsittelee tarkastuskertomukseen liitettäviä hinnoittelulaskelmia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (1999/621) 24 § 1 momentin 20-kohdan perusteella salassa pidettävinä asiakirjoina.

4 § Voimaantulo

Määräys tulee voimaan 1.1.2010. Kustannuslaskentajärjestelmien tarkastuskertomusten tulee olla uusitun määräyksen mukaisia vuoden 2010 alusta lukien.

5 § Tiedonsaanti ja julkaiseminen

Pykälä sisältää vakiotiedot siitä, mistä määräys on saatavissa.